

**Forslag** A 1924/UHN  
**Behandles af** Udvalget for et Holdbart Norden

## Betænkning over medlemsforslag om en nordisk Östersjöstrategi (A 1924/UHN)

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at med udgangspunkt från Baltic Sea Action Plan (BSAP), att udarbejde en plan der kan verka för ett högre uppfyllande av BSAP:s mål i de nordiska länderna

### Baggrund

Östersjön har för det nordiska samarbejdet længe utgjort en viktig samarbejtsyta. De nordiska institutionerne har aktivt medverkar till økat samarbejde mellem lænderne men økså tillsammans med Baltikum og øvrige lænder i direkt eller indirekt anslutning till innanhavet.

Under decennier har planer og strategier tagits fram for att förbättra Östersjöns tillstånd. Bland dessa kan EU:s Östersjöstrategi särskilt nämnas, med fokus att rädda havsmiljön, länka samman regionen og øka välbefindet.

Men trods strategier og vidtagne åtgærdelser betragtes Östersjön fortfarande som en af de mest forurenede vattensamlinger på jorden.<sup>1</sup> Till de största hoten idag hör övergødning, kemikalier, nedskräpning og sviktende fiskstammer. I kølvattnet af klimatkrisen forventes den økologiske statusen mærkbart försæmras.<sup>2</sup>

Ytterligere politiske kraftsamlinger behøvs for at øke takten på forbedringsarbejdet. De nordiske lænderne spiller idag, liksom igår, en betydende rolle i det arbejdet. Det finns ytterligere potential for Norden at styrke Östersjösamarbetet internt samt externt genom de plattformer där nordiske interessen finns repræsenterede såsom via finansieringsinstitutter, forskningsprogram, parlamentariske sammanslutninger, EU og NATO.

På samme sätt som det nordiske samarbejdet under den seneste tiden satsat kraftigt på arktiske spørgsmål, med gode udsigter, foreslår vi at Norden skulle gøre detsamme for Östersjön. Som bas for et sådant arbejde foreslår vi antagandet af en Östersjöstrategi.

<sup>1</sup> <https://helcom.fi/baltic-sea-trends/holistic-assessments/state-of-the-baltic-sea-2018/reports-and-materials/>

<sup>2</sup> <https://helcom.fi/baltic-sea-climate-change-fact-sheet-new-publication-shows-latest-scientific-knowledge-on-climate-change-in-the-baltic-sea/>

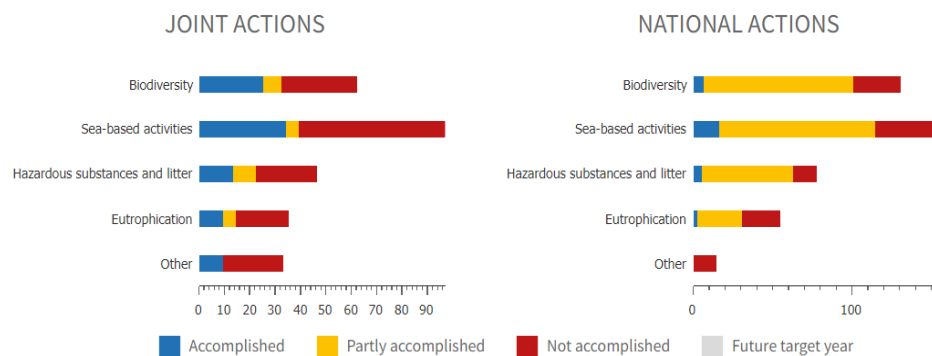


En sådan skulle tjäna som en konkretisering av det sedvanliga nordiska samarbetsprogrammet för miljö och klimat.

En plan der kan verka för ett högre uppfyllande av BSAP:s mål i de nordiska länderna skulle med fördel innehålla strategiska prioriteringar inom de viktigaste klimat- och miljömässiga problemområdena och identifiera åtgärder där den största nordiska potentialen finns att lösa dem. Åtgärdsområden kan omfatta kunskapshöjande projekt och samarbeten, nordisk finansiering, samordning av havsförvaltning, behov av harmoniserad lagstiftning samt nordiska positioner gentemot andra beslutsfattande organ. Det är också viktigt att strategin tar fokus på de stora möjligheter för livskvalitet, ekonomi och välbefinnande som ges av en bättre havsmiljö.

Östersjön har fått ett förnyat intresse i och med säkerhetssituationen. Med en plan der kan verka för ett högre uppfyllande av BSAP:s mål i de nordiska länderna kan Norden på ett ansvarsfullt sätt öka miljösamarbetet mellan aktörer i regionen, ett samarbete som har god potential att stärka diplomatiska relationer och bidra till en långsiktig vänskap i regionen. Af nedenstående model ses status for implementering af BSAP gældende både fælles og nationale indsatser. Det skal dog nævnes at ikke alle lande har indrapporteret deres indsatser på daværende tidspunkt.

#### Status of actions by BSAP segment as of 31 October 2023



Havet omkring de nordiske lande hænger sammen og påvirkes groft sagt af de samme forureningsfaktorer og miljømæssige udfordringer. Eksempelvis er miljøet i Oslofjorden også under stærkt pres. Torskebestanden er på et historisk lavt niveau. Gråænd dør og tangskoven og ålegræsbedene bliver mindre. Miljøgifte gør, at det er problematisk at spise fisk og skaldyr fra dele af fjorden. Marineaffald og mikroplast er et alvorligt miljøproblem. Samtidig klimaforandringerne forstærker det negative udviklingen. Altså mange af de samme miljømæssige udfordringer som både Østersøen og Skagerrak står over for. For at sikre synergier og en koordineret indsats må den øgede indsats bygge på eksisterende planer og samarbejder <sup>3</sup>. Norsk Havforskningsinstitut har eksempelvis

<sup>3</sup> [Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv \(regjeringen.no\)](#)



søsat et nordisk samarbejdsprojekt, som skal pege på løsninger til at forbedre miljøtilstanden i Skagerrak <sup>4</sup>. Den norske regering har vedtaget en helhedsplan for Oslo fjorden med mål om at fjorden skal opnå god miljøtilstand, restaurere vigtige naturværdier, fremme et aktivt friluftsliv og beskytte den biologiske mangfoldighed i fjorden.

### Udvalgets synspunkter

Udvalget for et holdbart Norden deler bekymringen for miljøtilstanden i farvandene omkring de nordiske lande og ser med bekymring på udviklingen i Østersøen, der er under stort pres bl.a. på grund af overfiskeri, øget trafik og støj, en stigning i mængden af forskellige miljøforureninger, herunder næringsstoffer, organisk materiale og tungmetaller. Alt sammen faktorer der påvirker miljøtilstanden og områdets fiskebestande markant.

Udvalget noterer med interesse at Sverige, Finland, Litauen, Danmark, Letland, Estland, Polen, Tyskland, Rusland og EU Kommissionen under HELCOM vedtog den første (The Baltic Sea Action plan (BSAP)) i 2009. Handlingsplanen som har visonen "Et sundt Østersømiljø i balance og god økologisk tilstand og som understøtter en bred vifte af bæredygtige økonomiske og sociale aktiviteter" blev opdateret 2021. Planen er opdelt i 4 segmenter som understøttes af specifikke mål;

- 1) **Biodiversitet** med mål om at Østersøens økosystemer skal være sunde og modstandsdygtige'
- 2) **Overgødsning** med mål om at Østersøen skal være upåvirket af overgødsning
- 3) **Farlige stoffer og affald** med mål om at Østersøen skal være upåvirket af stoffer og affald
- 4) **Havbaseret aktiviteter** med mål om havbaseret aktiviteter skal være miljømæssig bæredygtige

Hvert af de fire segmenter er struktureret omkring miljø- og forvaltningsmål for HELCOM og indeholder konkrete foranstaltninger og handlinger, der skal gennemføres senest i 2030. Arbejdet støttes op af en række indsatsplaner såsom indsatsplan for marint affald og - undervandsstøj, strategi for nutrients recycling, plan for spatial marin planlægning mv.

Udvalget noterer at nogle foranstaltninger ikke har været i gang længe nok til at vise resultater - eksempelvis foranstaltninger som reduktion af næringsbelastninger da disse vil tage flere årtier, før deres fulde virkninger kan måles i miljøet.

---

<sup>4</sup> [Søkelys på økosystemet i Skagerrak | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](#)



Udvalget finder at HELCOM's handlingsplan for Østersøen giver et godt udgangspunkt for samarbejdet for at forbedre miljøtilstanden i Østersøen, men finder det yderst bekymrende at trods både handlingsplan og dette samarbejde, som har eksisteret siden 2009, er der bekymrende få forbedringer i miljøtilstanden og at ingen af målsætningerne i Østersøens handlingsplan (The Baltic Sea Action plan) er nået. Udvalget understreger derfor vigtigheden af yderligere udvikling af foranstaltninger til forbedring af miljøtilstanden, og eksisterende foranstaltninger skal gennemføres og videreføres og foreslår derfor at de nordiske lande att med utgångspunkt från Baltic Sea Action Plan (BSAP), att udarbejde en plan der kan verka för ett högre uppfyllande av BSAP:s mål i de nordiska länderna.

Udvalget henviser til BSPC og dens arbejdsgruppe for klimaforandringer og biodiversitet, som har haft det overordnede mål at udarbejde politiske holdninger og anbefalinger vedrørende klimaændringer og biodiversitet i Østersøen. Desuden har gruppens arbejde været rettet mod at skabe politisk opmærksomhed om klimaændringer og biodiversitet og bidrage til udveksling af viden og bedste praksis inden for sit ansvarsområde.

Udvalget retter særligt opmærksomheden mod resolutionen fra 32. møde i BSPC (27-29 august), som opfordrer landene omkring Østersøen til at styrke samarbejdet og indsatsen under overskrifterne; Regarding strengthening the resilience of maritime ecosystems; Regarding strengthening the resilience of climate and biodiversity; og Considering the special attention the BSPC devoted to the issue of dumped ammunition in the Baltic Sea. Mere konkret henviser udvalget til paragraf 35 der fremhæver '*ensure a quick and strict implementation of the updated Baltic Sea Action Plan and its associated action documents within the agreed timelines to achieve a good ecological status of the Baltic Sea by the end of the decade and consider as far as possible implementing further measures from the policy-relevant suggestions for various policy areas in the HELCOM Climate Change in the Baltic Sea Fact Sheet to reach this goal*'.

Udvalget støtter BSPC's resolution paragraf 35 og understreger behovet for at øge indsatsen for at implementere Baltic Sea Action Plan. De nordiske lande kan med fordel styrke samarbejdet omkring indsatsen i Østersøen med henblik på at nå de ønskede resultater.

Derudover finder udvalget at samarbejdet med fordel kan udbredes til Oslofjorden og Skagerrak da disse farvande står over for nogle af de samme miljømæssige udfordringer.

Stockholm, den 6. februar 2024



*Tove Elise Madland (A)*  
*Johan Andersson (S)*  
*Malin Larsson (S)*  
*Åsa Karlsson (S)*  
*Ola Elvestuen (V)*  
*Anna Falkenberg (sb)*  
*Emma Berginger (MP)*

*Krista Mikkonen (gröna)*  
*Heikki Autto (saml)*  
*Teitur Björn Einarsson (Sj.)*  
*Mariane Paviasen (IA)*  
*Lotta Johnsson Fornarve (L)*  
*Anna-Lena Hedberg (SD)*  
*Staffan Eklöf (SD)*